

PM 2007:63 RVIII (Dnr 328-5051/2006)

Förslag till revidering av verkställighetsföreskrifter och allmänna råd avseende tillämpning av 2 kap. 10-13 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen

Remiss från Riksantikvarieämbetet

Remisstid 2 mars 2007

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Riksantikvarieämbetet har för yttrande överlämnat förslag till verkställighetsföreskrifter och allmänna råd till 2 kap. 10-13 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen, vilka avser ingrepp i fast fornlämning. Det föreliggande förslaget till reviderade verkställighetsföreskrifter för den uppdragsarkeologiska verksamheten avser att ersätta gällande verkställighetsföreskrifter (KRFS 1998:1). Länsstyrelsen är handläggande och beslutande myndighet och får ställa skäligen krav på en särskild undersökning för att dokumentera en fornlämning. Undersökningen skall vara av vetenskapligt god kvalitet och kostnaden skall vara rimlig i förhållande till omständigheterna.

Föreskrifterna är grunden i det uppdragsarkeologiska systemet och skall ange hur lagen skall tillämpas i länsstyrelsens handläggning av ärenden gällande uppdragsarkeologi. De viktigaste förändringarna i förhållande till nuvarande föreskrifter sammanfattas i följande punkter

- Tydliga och utförliga förfrågningsunderlag
- Anbudsförfarande om kostnaden överstiger 10 basbelopp
- Direktval baserade på generella förfrågningar
- Behovet av kunskapsunderlag och handlingsprogram lyfts fram
- Läns museerna har ett ansvar för den regionala kunskapsuppbyggnaden oavsett om de har egen uppdragsarkeologisk verksamhet eller ej
- Fyndhanteringen införlivas tydligt i processen
- Differentierade mål och målgruppsanpassad rapportering
- Tillsynen stärks

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Stadsledningskontoret anför att förslagen i huvudsak är ägnade att förbättra hanteringen inom uppdragsarkeologin.

Kulturnämnden anser att många delar av förslaget till revidering av verkställighetsföreskrifterna kommer att förtydliga och förbättra hanteringen och rutinerna i samband med handläggningen av uppdragsarkeologiska ärenden. Dock finns det ett antal punkter i förslaget vars konsekvenser bör utredas bättre.

Stadsbyggnadsnämnden framför inga synpunkter på förslaget.

Mina synpunkter

Stockholm utvecklas snabbt till en allt större och modernare storstad. Bostadsbyggandet går snabbt framåt, vägnätet expanderar och kollektivtrafiken måste byggas ut. I detta arbete kommer vi ständigt att möta rester av det historiska Stockholm, fornlämningar som direkt berättar om vår gemensamma historia. För att denna historia ska komma stockholmarna till del måste rutinerna för dokumentation av fornlämningarna och hur deras historia kommuniceras till medborgarna vara tydliga och användbara.

Riksantikvarieämbetets förslag till revidering av verkställighetsföreskrifter och allmänna råd avseende tillämpningen av 2 kap. 10-13 §§ i lagen om kulturminnen m.m., syftar bland annat till detta, vilket är mycket välkommet. Dock finns det enligt såväl kulturnämnden som stadsledningskontoret ett antal punkter i förslaget som bör utredas bättre. Jag delar denna uppfattning.

I en storstad som Stockholm kan ett flertal aktörer få i uppdrag att dokumentera olika delar av ett sammanhängande fornlämningsområde. Förslaget har dock inte tillräckligt uppmärksammat de problem som detta kan medföra för den fortlöpande kunskapsuppbyggnaden och ansvaret för det stadsarkeologiska registret. Inte heller har problematiken kring upphovsrätten till fotografier och andra delar av materialet i dokumentationen utretts tillräckligt. Dessutom synes det onödigt byråkratiskt att den slutgiltiga rapporten ska granskas och godkännas av länsstyrelsen innan den kan skickas ut till allmänheten. I bedömningen av en undersökares kompetens, ska man självklart vägas in förmågan att sammanställa en fullständig och intressant rapport.

Vad gäller den föreslagna sänkningen av beloppsgränsen för direktval av undersökare på godkänd lista från 30 till 10 basbelopp, och därmed främja mindre undersökare som vill komma in på nya geografiska områden, är det i huvudsak positivt.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 22 mars 2007

MADELEINE SJÖSTEDT

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remiss från Riksantikvarieämbetet "Förslag till revidering av verkställighetsföreskrifter och allmänna råd"

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Det antecknades till protokollet att *Stefan Nilsson* (mp) lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Riksantikvarieämbetet har för yttrande överlämnat förslag till verkställighetsföreskrifter och allmänna råd till 2 kap. 10-13 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen, vilka avser ingrepp i fast fornlämning. Det föreliggande förslaget till reviderade verkställighetsföreskrifter för den uppdragsarkeologiska verksamheten avser att ersätta gällande verkställighetsföreskrifter (KRFS 1998:1). Länsstyrelsen är handläggande och beslutande myndighet och får ställa skäligen krav på en särskild undersökning för att dokumentera en fornlämning. Undersökningen skall vara av vetenskapligt god kvalitet och kostnaden skall vara rimlig i förhållande till omständigheterna.

Föreskrifterna är grunden i det uppdragsarkeologiska systemet och skall ange hur lagen skall tillämpas i länsstyrelsens handläggning av ärenden gällande uppdragsarkeologi. De viktigaste förändringarna i förhållande till nuvarande föreskrifter sammanfattas i följande punkter

- Tydliga och utförliga förfrågningsunderlag
- Anbudsförfarande om kostnaden överstiger 10 basbelopp
- Direktval baserade på generella förfrågningar
- Behovet av kunskapsunderlag och handlingsprogram lyfts fram
- Läns museerna har ett ansvar för den regionala kunskapsuppbyggnaden oavsett om de har egen uppdragsarkeologisk verksamhet eller ej
- Fyndhanteringen införlivas tydligt i processen
- Differentierade mål och målgruppsanpassad rapportering
- Tillsynen stärks

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 februari 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Det nuvarande regelverket har inte varit tillräckligt tydligt i de anbudsförfaranden som skall genomföras för att uppnå konkurrens och därmed kvalitet till en kostnad som inte är högre än motiverat. Det har därför visat sig svårt för nya undersökningsföretag att etablera sig. Det föreliggande förslaget till reviderade föreskrifter har som mål att skapa förutsättningar för ett väl fungerande och kostnadseffektivt system med god kvalitet både i handläggningsprocessen och i de enskilda undersökningarna.

Den föreslagna sänkningen av beloppsgränsen för direktval av undersökare på godkänd lista från 30 till 10 basbelopp avses främja mindre undersökare, som vill komma in på nya geografiska områden. De specifika konsekvenser som detta medför för kunskapsuppbyggnaden om innerstadens sammanhängande fornlämningar har inte närmare berörts i förslaget mot den bakgrunden att Stadsmuseet genomfört så gott som samtliga arkeologiska undersökningar inom detta område. Nya utförare kommer att skapa samordningsproblem bl.a. när det gäller kunskapslagring och därmed risk för ökade kostnader. Det kan samtidigt noteras att stadsmuseet är förhindrat att lägga anbud på uppdrag utanför kommungränsen.

Uppdragsarkeologin uppvisar en varierande organisationsuppbyggnad i olika delar av landet. Vissa läns museer bedriver en omfattande undersökningsverksamhet medan flertalet har en begränsad verksamhet. Några läns museer har ingen sådan verksamhet. Det finns också kommunala museer varav ett fåtal har stor uppdragsverksamhet. Det stora flertalet har var-

ken museer eller bedriver uppdragsverksamhet. I RAÄ:s konsekvensutredning påpekas att det föreligger en motsättning mellan strävan efter konkurrens om uppdragen och museernas behov av uppdrag för att behålla sin kompetens. RAÄ menar att den regionala kunskapsuppbyggnaden skall vila på flera ben och att egen uppdragsverksamhet inte är nödvändig för att museerna skall kunna ta ett ansvar i denna del. Museerna förutsätts ta till sig den kunskap som produceras av alla undersökare i regionen. Det hade varit av värde om man i konsekvensutredningen mera i detalj hade redovisat effekterna av de förändringar som föreslås för de områden i landet som förutom statliga aktörer och länsstyrelser också har kommunala museer.

Stadsledningskontoret förutsätter att rollfördelningen i det föreslagna systemet mellan länsstyrelsen, Stockholms läns museum och stadsmuseet klaras ut på sådant sätt att dubbelarbete undviks med inriktning på en uppdragsverksamhet som är både kostnadseffektiv och kulturbevarande.

Ett anbudsförfarande från gränsen 10 basbelopp syftar till att öka konkurrensen, vilket är ett vällovligt syfte. Frågan kan dock ställas om marknaden är av sådan omfattning att större företag kan hållas igång med tanke på behovet av kunskapsuppbyggnad och tekniska resurser.

Stadsledningskontoret anser i övrigt att förslagen i huvudsak är ägnade att förbättra hanteringen inom uppdragsarkeologin.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 februari 2007 att som svar på remissen överlämna och återopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordförande Roger Mogert (s), ledamöterna Ann Mari Engel (v), Eva Louise Erlandsson Slorach (s) och Kerstin Wickman (mp) samt tjänstgörande ersättaren Inga Granberg (s), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2007 har i huvudsak följande lydelse.

I direkt anslutning till de paragrafer i föreskrifterna där förändring är föreslagen redovisar förvaltningen sina synpunkter på förslaget.

§§ 6-8. Undersökares lämplighet inför direktval.

Förvaltningens synpunkter:

- Länsstyrelsen har fri rätt att välja undersökare ur den grupp som godkänts. Förvaltningen anser att länsstyrelsen vid varje direktval bör motivera vem de valt och varför.
- Förslaget har inte uppmärksammat de problem som kan komma att uppstå om ett flertal aktörer får uppdrag i den speciella typ av fornlämningsområde som medeltidsstädernas sammanhängande kulturlager utgör. Det kan medföra svårigheter för den fortlöpande kunskapsuppbyggnaden av dessa fornlämningar. Om flera olika aktörer får uppdrag i detta område måste det upprättas en plan för vem som ska fortsätta föra SR-register (= stadsarkeologiskt register) och ha den samlade kunskapen. Om Stadsmuseet skulle få detta uppdrag måste nya rutiner skapas för att inhämta uppgifter från andra aktörer.

§§ 9-13. Tydliga och utförliga förfrågningsunderlag.

Förvaltningens synpunkter:

- Det är positivt att denna typ av policyprogram görs, men förvaltningen vill framhålla svårigheten i att systematiskt bygga upp och upprätthålla kunskap för att kunna ange relevanta vetenskapliga mål och göra vetenskapliga bedömningar.
- I förslaget framgår ej om de upprättade policyprogrammen ska granskas av Riksantikvarieämbetet. Möjligen skulle detta vara värdefullt för att få en likartad utformning och att samma

bedömningsgrunder används.

§§ 15-21. Undersökningsplan och bedömning av denna.

Förvaltningens synpunkter:

Det har funnits ett stort behov att förbättra handlägningsrutinerna i samband med anbuds-förfarande.

- Förvaltningen anser det positivt att förslaget i detalj reglerar utformningen av förfrågningsunderlag, undersökningsplaner och bedömningen av dessa framför allt i samband med anbud.

- I § 17 sägs dock att "Till undersökningsplanen skall undersökare foga ett medgivande att staten själv eller genom annan utan ersättning får framställa och sprida exemplar av skriftlig rapportering samt bilder och annat material som ingår i den övriga dokumentationen." Här anser förvaltningen att de upphovsrättsliga frågorna vad gäller bland annat bildmaterialet, måste utredas närmare.

§ 14. Anbudsförfarande om kostnaden överstiger 10 basbelopp.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen har inget att erinra mot den föreslagna utformningen.

§§ 22-23. Länsstyrelsens beslut.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen har inget att erinra mot den föreslagna utformningen.

§ 24. Fyndhanteringen införlivas tydligt i processen.

Förvaltningens synpunkter:

Det är positivt att denna fråga lyfts fram.

- Det bör naturligtvis åligga de undersökande institutionerna att göra en bedömning av vilka fyndmaterial som kan framkomma vid en undersökning, men här saknas direktiv från Riksantikvarieämbetet/Historiska museet som borde ha en överordnad roll i bedömningen av fyndstrategier, som tillvaratagande, eventuell selektion, olika materials behov av konservering mm. Det är olämpligt att denna typ av övergripande frågor ska avgöras av respektive undersökande institution, de bör behandlas av central ansvarsinstitution.

- RAÄ har för avsikt att i kommande handbok ange riktlinjer för hanteringen av fornfynd, men där tycks det framför allt handla om den fysiska hanteringen som registrering och förvaring.

§§ 25-29. Målgruppsanpassad rapportering.

Förvaltningens synpunkter:

Hur en arkeologisk rapport ska utformas och till vem den huvudsakligen ska rikta sig har diskuterats under årtionden.

- Självklart bör resultaten från en undersökning komma allmänheten till del. Detta kan ske på olika sätt. I konsekvensutredningen förmodas att detta kan innebära att museernas kompetens inom kommunikation och förmedling efterfrågas i allt högre grad och att läns- och kommunala museer därigenom skulle kunna fungera som underkonsulter vid arkeologiska undersökningar.

- Förvaltningen ser positivt på idén.

- Vad gäller kravet att länsstyrelsen ska granska och godkänna en rapport innan den mångfaldigas befarar förvaltningen att detta kommer att innebära en fördröjning av rapporteringen. Har en undersökare bedömts kompetent att utföra ett uppdrag borde den också ha kompetens att skriva en rapport. Om så inte skulle vara fallet bör de ej komma ifråga för nya uppdrag.

§§ 30-34. Tillsynen stärks.

Förvaltningens synpunkter:

- Det är av stor vikt att länsstyrelsen följer upp arbetet, både i fält och under rapportering. Förvaltningen ställer sig dock tveksamt till förslaget att slutfakturerings ej får ske innan rapport färdigställts. Ett säsongsbetonat fältarbete innebär att rapportering kan dröja upp till ett år. För en mindre undersökare kan det medföra problem att ligga ute med kostnader, vilka också kan innefatta analyskostnader mm, tills rapport är avslutad. Även uppdragsgivare är ofta angelägna att få en slutfaktura för att kunna avsluta ett projekt.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 februari 2007 att inte framföra några synpunkter på förslaget.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Även om förekomsten av fornlämningar och nya fynd kan få konsekvenser för planering och byggande, bedömer kontoret att förslaget till föreskrifter inte direkt berör stadsbyggnadsnämnden.

RESERVATIONER M.M.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av vice ordförande Roger Mogert (s), ledamöterna Ann Mari Engel (v), Eva Louise Erlandsson Slorach (s) och Kerstin Wickman (mp) samt tjänstgörande ersättaren Inga Granberg (s), till förmån för det av dem framställda yrkandet enligt följande.

Att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.